

KAZARA OLUŐTURULMUŐ FULAJDAN YOLA ÇIKARAK YAZI YAŞI TESPİT ETME-OLGU SUNUMU

Determining the Age of an Inscription from Accidentally Created Pen Pressure
(A Case Report)

Muhammed Nabi KANTARCI*

Lokman BAŐER**

Eyüp KANDEMİR***

Gürol BERBER****

Ramazan TURAN*****

ÖZET

Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi Belge İnceleme Şubesi'ne gelen vakada, 01.10.1998 ve 01.04.2002 tarihli iki adet belge, inceleme konusu olmuştur. Söz konusu belgelerde bulunan imzaların atfedilen şahsa ait olup olmadığı sorulmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda her iki belgede de atılan imzaların aynı şahsın eli ürünü olduğu kanaatine varıldı. İlk bakışta belgelerde dikkat çeken herhangi sıra dışı bir unsur bulunmamaktaydı. Buna rağmen edinilen tecrübeler doğrultusunda inceleme konusu belgeler Video Spectral Comparator (VSC) cihazı kullanılarak değerlendirildi. İnceleme sonucunda sahtecinin 2002 tarihli belgeyi 1998 tarihli belgeye dalgınlıkla zemin olarak kullandığı ve yazdığı el yazısına ait fulajın 2002 tarihli belgeye geçtiği tespit edildi. İnceleme konusu belgeler değerlendirilirken Adli Tıp uzmanlarına ve diğer belgeyle alakadar olan personele dıően bazı görevler vardır. Bununla birlikte yargıçlara dıően görevler de bulunmaktadır. Yargıçlar, adli belge inceleme konusunda bilirkişi ataması yaparken, özellikle inceleme konusu belgenin VSC cihazı altında değerlendirilmesini istemelidirler. Bu cihaza sahip olmayan bilirkiőilerin görevlendirilmemelerine özen göstermelidirler.

Anahtar Kelimeler: Fulaj, Baskı Derecesi, El Yazısı, Belge, Bilirkişi.

* Adli Tıp Uzmanı- Adli Tıp Kurumu

** Adli Tıp Uzmanı- Adli Tıp Kurumu

*** Adli Tıp Uzmanı- Adli Tıp Kurumu

**** Adli Tıp Uzmanı- Adli Tıp Kurumu

***** Bilgisayar Mühendisi- Adli Tıp Kurumu

ABSTRACT

Document Examination Branch of The Department of Forensic Medicine Specialized in Physics from the case two documents, dated 01.10.1998 and 01.04.2002 review of the became. In these documents signatures attributed to whether or not owned asked. As a result of the examination contained in the two signatures the same person hand is the product we concluded that. Documents at first glance draws attention to any unusual factor there was no. However experience gained in line review of the documents video spectral comparator (VSC) device was evaluated using. As a result of the review careless counterfeiters the 2002 document as a basis for the document uses the 1998 and handwriting of the pen pressure 2002 the document passes. The review of the documents evaluating forensic experts and the other document staff undertake some tasks. However receive the task of the judges. Judges forensic document examination on expert while assignment in particular review of the document VSC evaluation of the device under the seek. With this device for non should not be given the task.

Key Words: Pen Pressure, Patterns of Pressure, Handwriting, Document, Expert Witness.

GİRİŞ

1-Fulajın Tanımı

360

Yazı yazarken oluşan kalem basısı nedeniyle kâğıdın arka yüzünde oluşan kabarıklığa fulaj denir. Kâğıdın ön yüzünde girinti, arka yüzünde ise çıkıntı şeklinde görünüm vardır. Fulaj; iz, oluk gibi anlamlar taşımaktadır. Yazma eylemi esnasında kâğıda bası uygulanır. Bu basının derecesi, yazan kişinin vücut yapısı, kas-sinir koordinasyonu, kişinin ruh ve vücut sağlığı, yazı enstrümanlarının özellikleri gibi birçok etkene göre değişiklik arz eder. Bası derecesi sağlıklı bireylerde sıklıkla yazının tümünde aşağı yukarı yakın düzeyde olmakla beraber bazen el ve kolun yer çekimi yönünde kendi ağırlığının da tesiri ile aşağı doğru hareketlerde artma gösterir. Kâğıdın arka yüzünde oluşan bu kabarıklık bası derecesine bağlı olduğu kadar kullanılan Kalem cinsi, ucunun sivriliği ve yazının yazıldığı zemine bağlı olarak ta değişiklik göstermektedir. Sert zeminde fulaj dar ve yüzeyel oluşurken kâğıdın altında bir deste başka kâğıdın veya sümen gibi esnek malzemelerin bulunduğu yumuşak zeminlerde ise geniş ve derindir.¹

¹ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Rastlantısal bulgular, Istanbul, 2005.s 155

2-Fulajı Tespit Etme Yöntemleri

Fulajı tespit etmek için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu amaçla ilk olarak 1978 yılında **Morantz ve arkadaşları** bir yöntem geliştirmiştir. İnceleme konusu belge bronz bir yataktan oluşan poröz yüzeye konular. Belgenin üzeri polimer film tabakası ile kapatıldıktan sonra toner ile spreyleneip elektrik akımı verilir.

Belgenin yüzeyinde bulunan ve üzerinde yazılan yazıya ait çöküntüler ile belgenin diğer kısımları arasında oluşan elektrostatik potansiyel farkından dolayı seçimli olarak yerleşen toner, çöküntü kısımların okunabilmesine olanak tanır. Görüntü sadece çöküntü olan kısımlarda değil kağıdın her iki tarafında ortaya çıkabilir. Bazen kağıdın arka yüzündeki çıkıntılardan elde edilen görüntü daha okunaklı olabilir.^{2 -3}

Bu metodun uygulanabilmesi için belgenin herhangi bir solventle temas etmemesi, hatta bir bez vs. ile silinmemesi gerekmektedir. Bu nedenle eğer inceleme konusu belgede parmak izi incelemesi yapılacaksa işlem parmak izi incelemesi gerçekleştirilmeden tamamlanmalıdır. Bu yöntem basit ve ekonomiktir. İnceleme konusu belgede kullanılan kâğıdın ve kalemin cinsi, yazma eylemi ile inceleme arasında geçen süre ve nem gibi hususlar alınacak sonuçlara etki edebilmektedir. **Baier**, sayılan koşulların alınacak sonuçlar üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında daktilo kağıtlarının ve çeklerin iyi sonuç verdiğini, buna karşın düşük kalitede kağıtların iyi sonuç vermediğini, yüzeyi bir tabaka ile kaplanmış kağıtların ise cihaz ile incelemeye uygun olmadığını tespit etmiştir. Aynı çalışmada tükenmez kalemin iyi sonuç verdiği, ancak kurşun kalem ve keçe uçlu kalemlerden verimli sonuç alınmadığı kayıtlıdır. Yazılması ile incelenmesi arasında geçen zaman alınacak sonucu hafif olarak değiştirse de bunun tolere edilebildiği, sonucu en olumsuz etkileyen faktörün ise kâğıdın kırıxıklıklar içermesi olduğu, bu çalışmanın bir başka tespiti olmuştur^{4 -5} Bizim vakamızda kâğıdın yüzeyi herhangi bir madde ile kaplı değildir. Tükenmez kalem ile yazılan belgede daha önce parmak izi incelemesi yapılmamıştır.

² Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Rastlantısal bulgular, İstanbul, 2005.s 155-156

³ DJ.Morantz, DJ.Foster, DM. Ellen, An electrostatic method for identifying indented impressions, 8 th Int. Meet. Assoc. Forensic Sciences, Wichita, KS, 1978.

⁴ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Rastlantısal bulgular, İstanbul, 2005.s 155-156

⁵ PE. Baier, Application of experimental variables to the use of the electrostatic deduction apparatus. J Forensic Sci, 28 (1983) 901-910.

Önceleri kağıt yüzeyine hafifçe kurşun kalem ile yatay olarak kalem ucunun sürülmesi ile çöküntü alanları dışında kalan kısımların boyanması ve bu suretle boyanmayan çöküntü alanlarının görüntülenmesine çalışılmıştır. Ancak bu yöntemin sadece çok derin bası izlerinde sonuç verdiği, diğer yöntemlerin kullanılmasını engellediği ve belgeye zarar verdiği tespit edildiğinden bu gün için terk edilmiştir.^{6 - 7}

Zemin olarak başka kağıtların kullanıldığı durumlarda kalem basısının yol açtığı bir başka iz ise alttaki kağıtlarda görülen bası izidir. Bu iz sadece el yazısına özgü olmayıp iki kağıdın üst üste geldiği daktilo yazılarında da görülebilir. Yazı yüzeyinin altında yer alan zemin her zaman bir başka kağıt olmayıp zarf, karton, naylon parçası, sümen, tahta, karbon kağıdı gibi malzemeler olabilir.⁸

Bizim vakamızda alt alta aynı özelliğe sahip iki kağıt bulunmaktadır. Üstte yazılan yazıya ait karakterler uygulanan kalem basısının derecesi yanında alttaki malzemenin cinsine bağlı olarak az veya çok altta çıkar. Bu izin silik veya belirgin olmasında rol oynayan diğer önemli hususlar kalem ucunun keskin veya künt olması, alttaki kağıdın sayısıdır.

Bizim vakamızda tükenmez kalem kullanılmıştır. Bu izler bazen o kadar baskındır ki üstte yazılan yazının tümünü elektrostatik görüntüleme cihazı yardımı ile baştan aşağı ortaya çıkarmak mümkün olabilir. Üstteki yazının azalan derecelerde olmakla birlikte alttaki ikinci hatta üçüncü kağıttan okunabildiği olgular az sayıda değildir. Bu izlerin okunabilmesi için sıklıkla yatay ışık ve çeşitli fotoğraflama teknikleri kullanılmaktadır.⁹ Bizim vakamızda belgeler Video Spectral Comparator (VSC) cihazı kullanılarak değerlendirilmiştir

Laboratuvarımızda kullandığımız VSC 5000 cihazında bulunan renkli kamera, çoklu görüntüleme filtreleri, büyütme, kısa, orta ve uzun dalga ultraviyole ışık, kızılötesi ışık, yatay aydınlatma, görüntü ölçümleri, görüntü entegrasyonu, görüntü iyileştirme ve otomatik kontrast özellikler bulunmaktadır.¹⁰⁻¹¹⁻¹² Vakamızda vardığımız sonuca giderken yatay ay-

⁶ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Rastlantısal bulgular, Istanbul, 2005.s 155-156

⁷ O.Hilton, Scientific examination of questioned documents, revised ed., Boca raton: CRC Pres (1995) 135-142.

⁸ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Rastlantısal bulgular, Istanbul, 2005.s 155-156

⁹ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangirolu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, Istanbul, 2005.s 165-172

¹⁰ F.W. Billmeyer, M. Saltzman, Principles of Color Technology, John Wiley, New York, 1981.

¹¹ G.B. Richards, The application of electronic video techniques to infrared and ultraviyole examinations, J. Forensic Sci., 60 (1977) 53-60.

dınlatma özelliği başta olmak üzere bu özelliklerin pek çoğundan faydalanılmıştır.

Yatay ışık yıllarca tek geçerli teknik olarak kullanılmıştır. Işık kaynağından dar açı ile gönderilerek elde edilen yatay aydınlatma sayesinde basıya bağlı kağıdın ön yüzünde oluşan çöküntü alanlarının ve arka yüzdeki çukurluk alanlarının oluşturduğu gölgelenme onları görünür hale getirir.¹³ İncelediğimiz vakada tespit ettiğimiz fulaj, yazı yaşı tespitinde dolaylı olarak kullanılmıştır. Yazı yaşı tespiti için değişik yöntemler bulunmaktadır.

3-Yazı Yaşı Tespiti

Değişik vakalarda inceleme konusu belgenin düzenlenme tarihi sorunun çözülmesinde kilit rol alabilmektedir. Bu konuda kapsamlı araştırmalar devam etmekle birlikte halen kabul görmüş standart bir yöntem bulunmamaktadır. Belge inceleme uzmanları bu konuyu uzun süre araştırmış ve belgenin düzenlendiği kağıdın evsafından yazıyı yazmakta kullanılan mürekkebin içeriğine, belge üzerinde yer alan kaşe, mühür, pul gibi ilişik materyallerin içerik ve özelliklerine varıncaya kadar bir çok unsuru sonuca ulaşılabilmekte aracı olarak kullanmışlardır. Belirlenmesi istenen zaman dilimi olaydan olaya değişmektedir. Bazen birkaç günlük bir süre davanın çözümünde önemli iken bazen çok uzun zaman aralığında sonuç vermek yeterli olmaktadır.¹⁴

Değişik kimyasal ve fiziksel teknikler bu konuda kullanılmaktadır. Sıklıkla bir çok yöntemden bir arada yararlanılır ve bu yöntemlerin birbirini teyit etmesi beklenir. Genel olarak elde edilen deliller kısıtlı olabilmektedir. Belgenin düzenlendiği iddia edilen tarihin dışlanması sıklıkla ulaşılabilen en iyi sonuç olabilmektedir.¹⁵

Belge yaşı konusunda ilk yaklaşım, belgenin düzenlenmesinde kullanılan materyallerin kimyasal ve fiziksel tekniklerle incelenmesidir. Bu amaçla belgenin yazıldığı kağıdın lif yapısı, kaplama ya da parlaklık için kağıt hamuruna eklenen diğer maddeler, belgenin hazırlanış tarihi ile ilgili bilgi vermektedir. Kağıdın içerdiği titanium dioksit, kalsiyum karbonat ve

¹² C. Smithies, Foster+Freeman, personel communication, Worcestershire, 1999.

¹³ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

¹⁴ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

¹⁵ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

karbon yüzdesi X ışını floresan yöntemi kullanılarak saptanabilmektedir. Kağıdın hamurajında titanium dioksit saptanması sureti ile asırlık bir belge olduğu sanılan Vinland haritasının aslında oldukça yeni tarihli bir belge olduğu ispatlanmıştır. Bu konudaki meşhur diğer iki olay Mussolini ve Hitler'in günlükleri olduğu iddia edilen belgelerin sahte olduğunun ispatlanmasıdır. Mussolini'ye ait olduğu ileri sürülen günlükte saman lifleri, Hitler'e ait olduğu ileri sürülen de ise optik parlatici varlığının saptanması ve bu materyallerin o yıllarda kağıt hamurajına katılmaması nedeniyle bu iddialar çürütülmüştür. Kağıt hamurajının formülasyonuna dayanan bu çalışmaların başarılı olabilmesi için kağıdın kim tarafından üretildiğinin bilinmesi gerekir.¹⁶⁻¹⁷

Ancak sıklıkla bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de üreticiyi gösterir bir belirteç kağıt üzerinde bulunmamaktadır. Bazı ülkelere de bu tür kayıtların tutulması zorunludur. Üreticiye ve arşiv numunelerine ulaşıldığı takdirde yapılacak işlem kağıdın hamurajında bulunan ve ışık ışınları ile aydınlatma yoluyla görülebilen filigran (Arkadan aydınlatma ile görülebilen resim ya da çizgiler) varlığının saptanması veya mikroskopik olarak kağıt liflerinin incelenmesidir. Ancak hatırdan çıkartılmaması gereken bir husus, eski üretim tarihli bir kağıt üzerinde yıllar sonar yeni bir akit gerçekleştirilebileceğidir. Bazı üreticiler ise yasal zorunluluk olmasa bile müşteri memnuniyetini göz önüne alarak ürettikleri kağıtlara hangi seri üretime ait olduğunu geriye yönelik olarak saptayabilmeleri için ışık altında görülebilen filigran eklemektedirler. Bu sayede herhangi bir müşteri şikayeti olduğunda şikayete konu ürünün hangi seri üretimin ürünü olduğunu kolaylıkla tespit edebilmektedirler.¹⁸⁻¹⁹

Kağıdın ısı, ışık, nem gibi dış etmenlerden dolayı göstereceği değişimin kesin kriterlerle belirlenmesi mümkün olmamakla birlikte bazen adli tahkikatla desteklenmek koşulu ile ihtimali sonuçlar verilebilir. Deneyimli bir adli belge inceleme uzmanı eski belge görünümü vermek üzere olumsuz koşullara tabi tutulmuş bir belge ile uzun zaman içerisinde doğal yollardan bu görünümü almış bir belgeyi (Fersudeleşmiş) ayırt edebilir. Nem ve ışıktan uzak koşullarda bekletilmiş bir belge geçen zaman ve el değiş-

¹⁶ Ascioglu F, Adli Belge Incelemesi, Ascioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

¹⁷ J.S. Harris, Dating a questioned documents: A case Study. IASF meeting, 1998:233.

¹⁸ Ascioglu F, Adli Belge Incelemesi, Ascioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

¹⁹ D. Ellen, The scientific examination of documents: methods and technigues. Second Ed. Taylor and Francis Ltd. London. 1997:78,94, 117-119.

tirmeler nedeni ile yıpranmış, fakat yazılar son derece canlı (solmamış) görünümde olabilir. Oysa özel bir emek harcanarak kısa süre içerisinde eskimiş görünümü verilmeye çalışılmış bir belgede, sıklıkla belgenin genel görünümü ile orantısız, abartılı bir solukluk görülecek, belgenin eskimiş görünümü kağıttaki taze yırtıklar, katlanmalar ve buruşukluklar ile sağlanmaya çalışılacaktır. Bu şekilde yapay yöntemlerle eskitildiğinden şüphelenilen belgelerin mutlaka mikroskobik olarak incelenmesi gereklidir. Bu incelemede özellikle yırtık kağıt sonlanmalarındaki renk değişimi varlığı araştırılmalıdır.²⁰

Yazım aracı olan bir diğer material olarak kalem mürekkebinin incelenmesi mürekkep yaşı tayinine, dolayısıyla belge yaşı tespitine olanak sağlar. Örneğin tükenmez kalem ile yazılmış bir belgenin 1935 yılına ait olduğu iddia edildiğinde bu tarihin kesin bir şekilde dışlanması mümkündür. Çünkü tükenmez kalemin yeni bir yazım aracı olarak ortaya çıkması 1940'lı yıllarda gerçekleşmiştir. Yine tükenmez kalem mürekkep içeriği başlangıçta polyethylene glycol maddesi içerirken 1952 yılında, bu mürekkeplerin yerini yağlı mürekkep almaya başlamıştır.²¹⁻²² Dolayısıyla yağlı mürekkep kullanılarak yazılmış bir belgenin 1952 yılından sonra yazılmış olduğunu söylemek mümkündür.

Günümüzde doğrudan ve güçlü güneş ışığına maruz kalmadığı sürece solmaya karşı dayanıklı mürekkepler kullanılmaktadır. Ancak en etkili mürekkepler dahi zamanla soluklaşabilirler. Fakat soluklaşmanın tespiti, yazma eyleminin gerçekleşmesinden itibaren geçen zamanın saptanmasında pek faydalı olamamaktadır. Çünkü ısı, nem ve özellikle güneş ışığı bu solukluğa etki eden faktörlerdir. Dolayısıyla oda ısısında rutubetsiz bir ortamda gün ışığından uzak çekmece içerisinde saklanan bir belge ile bu koşulların sağlanmadığı bir belge arasında değerlendirmeyi imkansızlaştıracak ölçüde değişiklikler beklenecektir.²³

Yazıda kullanılan mürekkebin geçirdiği değişimleri saptayarak o yazının yazıldığı tarihi saptanabileceğine ilişkin kamuoyunda yaygın bir kanı

²⁰ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

²¹ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

²² O.Hilton, Scientific examination of questioned documents, revised ed., Boca raton: CRC Pres (1993) 273-295.

²³ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

vardır. Ancak yıllarca bu tespitin yalnızca özel durumlarda mümkün olduğu düşünülmüştür.

Çünkü böyle bir saptama yapabilmek için yazıda kullanılan mürekkebin zamanla doğrudan ilişkili bir değişim içerisinde olması gerektiği, bu düzenli değişimin demir içerikli sıvı mürekkeplerin oksidasyona bağlı renk değişimi göstermesi dışında pek olası olmadığı, oksidasyona bağlı bu renk değişiminin de ancak ilk bir kaç ay içerisinde bir tespit yapmaya olanak tanıdığı ve renk değişiminin sıklıkla haftalar bazen aylar içerisinde tedricen azalarak kaybolduğu kabul edilmiştir.²⁴⁻²⁵ Oysa bugün için mürekkep içeriğinin zamana bağlı değişim gösterdiği kabul edilmektedir. Mürekkep analiz yöntemleri kimyasal ve fiziksel olarak ikiye ayrılmaktadır.

Kimyasal analiz ise mürekkebin içeriğindeki uçucu maddelerin kantasyonu (miktar tayini) ve boyaların ekstraksiyonu (çekitlenmesine) esasına dayanır. Uçucu maddeler adlarından anlaşıldığı gibi zamanla evapore (buharlaşıma) olarak azalırlar. Bununla birlikte hiç bir zaman tamamen kaybolmazlar.²⁶⁻²⁷ Bu nedenle çok eski mürekkeplerde dahi zayıf solventlerle (çözücü maddeler) uçucu maddeler çekitlenebilir.

366

Uçucu maddenin çekitlenme miktarı ile mürekkep yaşı arasında korelasyon kurulmaktadır. Bu konuda üzerinde en çok çalışılan uçucu madde 2-fenoksietanoldür.²⁸⁻²⁹

Yaş tespitinde kullanılan diğer bir yöntem ise fiziksel incelemelerdir. Mürekkebin çeşitli ışık kaynakları altında spectral analizi yapılır. Belli bir noktadaki mürekkebin bu amaca yönelik tasarlanmış cihazlarda reflektans ve absorbans ölçümlerine dayanan spectral analizi sonucunda elde edilen grafiklerin karşılaştırılması yöntemin esasını teşkil eder.³⁰

²⁴ Ascioglu F, Adli Belge Incelemesi, Ascioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

²⁵ O.Hilton, Scientific examination of questioned documents, revised ed., Boca raton: CRC Pres (1993) 273-295.

²⁶ Ascioglu F, Adli Belge Incelemesi, Ascioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

²⁷ VN. Aginsky, Ink dating-state of art: 233.

²⁸ Ascioglu F, Adli Belge Incelemesi, Ascioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

²⁹ GM. LaPorte, The identification of 2-phenoxyethanol in ballpoint inks using gas chromatography/mass spectrometry-relevance to ink dating, J Forensic Sciences 4 (2003) 5.

³⁰ Ascioglu F, Adli Belge Incelemesi, Ascioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

Vaka:

Vakamızda 01.10.1998 ve 01.04.2002 tarihli iki adet belge inceleme konusu olmuştur. Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi Belge İnceleme Şubesi'ne gelen bu vaka etik kurul onayı, bilgilendirilmiş olur alınarak yapılmıştır. Etik ilkeler dikkate alındığı için inceleme konusu belgelerde bulunan adres ve kimlik bilgilerinin bir bölümü kişiyi deşifre etmeyecek şekilde tarafımızdan elektronik ortamda silinmiştir (Resim 1,3,4,5,6). Söz konusu belgelerde bulunan imzaların atfedilen şahsa ait olup olmadığı sorulmaktadır.

İnceleme konusu 01.10.1998 tarihli belgede “MÜKELLEFİN İKAMETGAH ADRESİ” bölümünde el yazısı ile yazılı 2. Satırda bulunan “11/1. Sok. No” ibaresi, “İŞE BAŞLAMA TARİHİ” bölümündeki “01 10 1998” ibaresi, “BAŞKA İŞVERENDEN ÜCRET ALIP ALMADIĞI” bölümündeki “ALMIYOR” ibaresi görülmektedir (Resim 1,2).

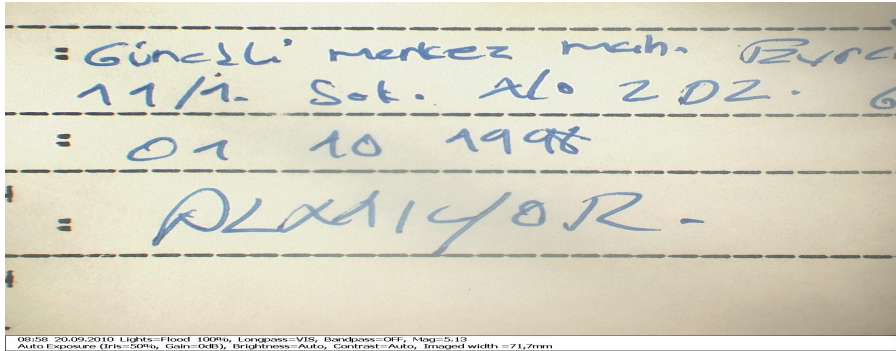
Resim 1’de ki görüntü; VSC 5000’de lights=flood %100, longpass=VIF, bandpass=off, mag=2,085, auto exposure (iris=%50, gain=0dB), brightness=auto, contrast=auto, imaged width=176,5mm ayarlarında, Resim 2’de ki görüntü; VSC 5000’de lights=flood %100, longpass=VIF, bandpass=off, mag=5,13, auto exposure (iris=%50, gain=0dB), brightness=auto, contrast=auto, imaged width=71,7mm ayarlarında alınmıştır.

Resim1: 01.10.1998 Tarihli inceleme konusu belgenin VSC 5000’de alınmış görüntüsü.

ADI-SOYADI	:	
BABA ADI	:	
DOĞUM TARİHİ	:	01 01 1966
İŞYERİ ADRESİ	:	Fatih Cal. 3. Sok. 2109
İKAMETGAH ADRESİ	:	Gureb. merkez mah. Barın Cal. 11/1 Sok. No 202
İŞE BAŞLAMA TARİHİ	:	01 10 1998
BAŞKA BİR İŞVERENDEN ÜCRET ALIP ALMADIĞI	:	ALMIYOR
BAŞKA BİR İŞYERİNDEN ÜCRET ALINIYOR İSE, İŞVERENİN ADI SOYADI VEYA UNVANI VE ADRESİ	:	

01-07 2009-2010 Lights-Flood 100%, Longpass-VIF, Bandpass-OFF, Mag-2.085 Auto-Exposure (Iris-50%, Gain-0dB), Brightness-Auto, Contrast-Auto, Imaged width=176,5mm

Resim 2: 01.10.1998 Tarihli inceleme konusu belgenin VSC 5000’de alınmış yakından görüntüsü.

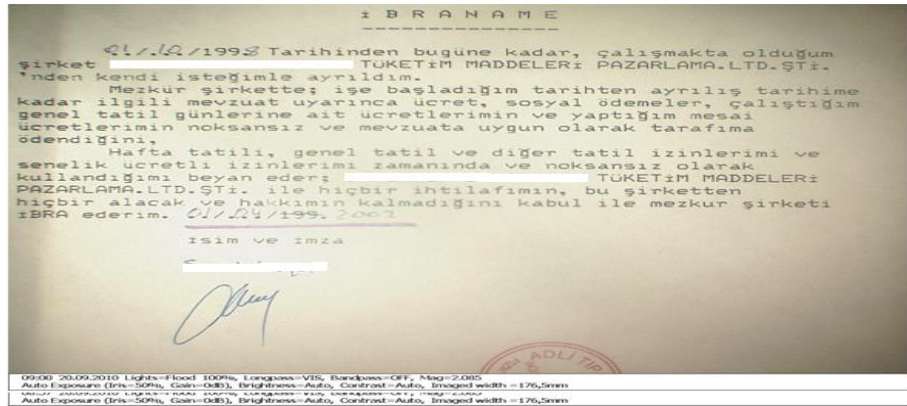


Zemin olarak kullanılan 01.04.2002 tarihli “İBRANAME” belgesi ilk bakışta dikkat çekmemektedir (Resim3,4).

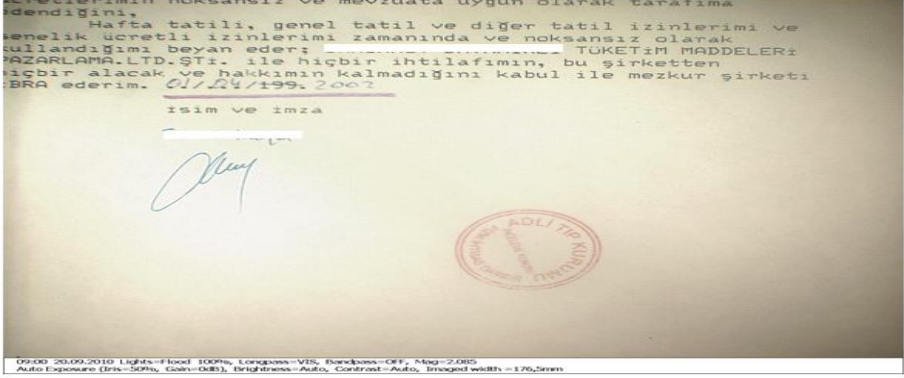
Resim 3 ve 4’de ki görüntü; VSC 5000’de lights=flood %100, longpass=VIF, bandpass=off, mag=2,085, auto exposure (iris=%50, gain=0dB), brightness=auto, contrast=auto, imaged width=176,5mm ayarlarında alınmıştır.

368

Resim 3: 01.04.2002 Tarihli inceleme konusu belgenin VSC 5000’de alınmış görüntüsü.



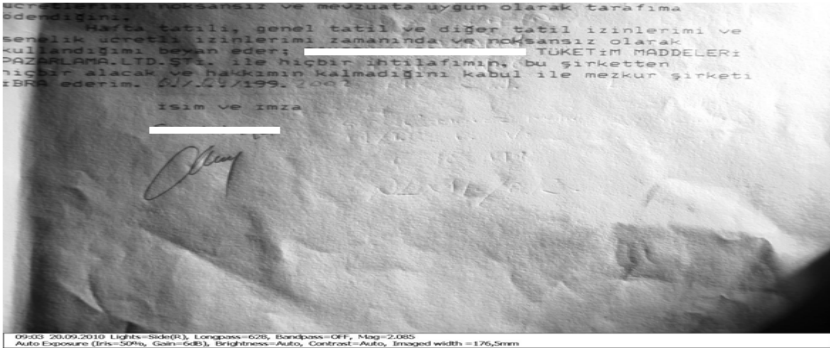
Resim 4: 01.04.2002 Tarihli inceleme konusu belgenin VSC 5000'de alınmış lokalize görüntüsü.



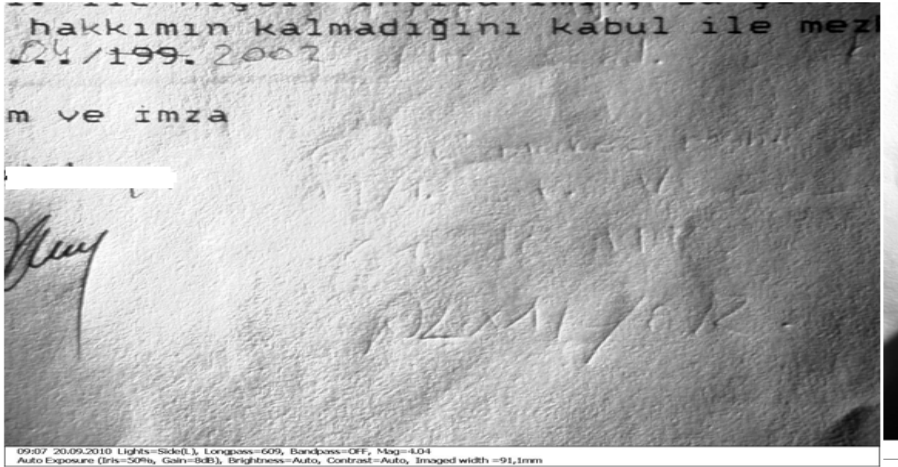
Resim 1 ve 2'de bahsi geçen ibareler sahteci tarafından dalgınlıkla 01.10.1998 tarihli belgeye zemin olarak kullanılan 01.04.2002 tarihli belgenin alt kısmına fulaj olarak geçmiştir (Resim 5,6).

Resim 5'de ki görüntü; VSC 5000'de lights=side(R), longpass=628, bandpass=off, mag=2,085, auto exposure (iris=%50, gain=6dB), brightness=auto, contrast=auto, imaged width=176,5mm ayarlarında, Resim 6'da ki görüntü; VSC 5000'de lights=side(L), longpass=609, bandpass=off, mag=4,04, auto exposure (iris=%50, gain=8dB), brightness=auto, contrast=auto, imaged width=91,1mm ayarlarında alınmıştır.

Resim 5: 01.04.2002 Tarihli inceleme konusu belgenin VSC 5000'de alınmış görüntüsü.



Resim 6: 01.04.2002 Tarihli inceleme konusu belgenin VSC 5000’de alınmış lokalize görüntüsü.



Tartışma:

Vakamız, adli belge incelemesi yapılırken, VSC cihazının önemini açıkça ortaya koymuştur. Zemin olarak kullanılan belge ilk bakışta dikkat çekmemektedir. Yaptığımız inceleme sonucunda her iki belge de de atılan imzaların aynı şahsın eli ürünü olduğu kanaatine vardık. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta imzaların atfedilen kişiye ait olmamasıdır. Özellikle basit tersimli, polimorf özellikli yani başka bir deyişle aidiyeti tespiti güç olan imzalarda fulaj gibi imza dışı faktörler çok önem arz etmektedir. Vakamız, eğer VSC cihazında değerlendirilmemiş olsa ve imzalarında aidiyetinin tespiti yapılamamış olsa idi davanın seyri çok farklı yönlere kayabilirdi. Bu yüzden yargıçların adli belge inceleme konusunda bilirkişi ataması yaparken özellikle inceleme konusu belgenin VSC cihazı altında değerlendirilmesini istemelidir. Bilirkişi görevlendirmeleri yapılırken bu cihaza sahip olanlar tercih edilmelidir.

Adli belge uzmanı VSC cihazını kullanırken de ışık kaynağını sürekli değiştirerek sabırla belgenin okunabilen azami kısmını tespit etmeye gayret etmelidir. Fotoğraflama okunan yazının belgelenmesi açısından önemlidir. Fotoğrafların arşivlenmesi mutlak surette gereklidir. İnceleme konusu izlerin bulunduğu belgenin defalarca katlanması nedeniyle oluşacak kat izleri ve buruşukluklar okuma işlemi zorlaştırmaktadır. Bu nedenle belgenin adli belge uzmanına müdahale görmeksizin ulaşması çok önem-

lidir.³¹ Bizim vakamızda belgede herhangi bir kat izi bulunmamaktadır. Bu açıdan kendimizi şanslı görmekteyiz. Özellikle belgenin zarflanmasında, saklanmasında ve gönderilmesinde sorumlu olan adliye personelinin inceleme konusu belgeyi katlamaması gereklidir. Hakim ve savcılarının inceleme konusu belgeyle bizzat ilgilenmesi ve zarfa konulma aşamasında her adliyede olması muhtemel olan sorumsuz kişilerin insafına bırakmaması gerekmektedir.

Fulaj incelerken karşılaşılan sorunlardan biri de inceleme konusu belgenin birden fazla belgenin yazımında zemin olarak kullanılmış olmasıdır ki bu durumda bir çok karakter üst üste binmekte ve bu kesişmeler nedeniyle okuma işlemi güçleşmektedir.³² Bizim vakamızda bu şekilde superpoze olmuş fulajlar bulunmamaktadır.

Bizim vakamızda davanın seyrini etkileyen faktörün VSC cihazı olduğunu düşünecek olursak nasıl ki belge inceleme uzmanının ve adliye personelinin kendilerine düşen ve yukarıda bahsi geçen görevleri varsa bilirkişi tayininde bulunan hakim ve cumhuriyet savcılarının da kendilerine düşen görevleri bulunmaktadır.

³¹ Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

³² Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Asicioglu F, Cihangiroglu B, Belge düzenlenme tarihi-yazı yaşı, İstanbul, 2005.s 165-172

KAYNAKA

Asicioglu F, Adli Belge Incelemesi, Istanbul, 2005.

DJ.Morantz, DJ.Foster, DM. Ellen, An electrostatic method for identifying indented impressions, 8 th Int. Meet. Assoc. Forensic Sciences, Wichita, KS, 1978.

PE. Baier, Application of experimental variables to the use of the electrostatic dedection apparatus. J Forensic Sci, 28 (1983).

O.Hilton, Scientific examination of questioned documents, revised ed., Boca raton: CRC Pres (1995).

F.W. Billmeyer, M. Saltzman, Principles of Color Technology, John Wiley, New York, 1981.

G.B. Richards, The application of electronic video technigues to infrared and ultra-viole examinations, J. Forensic Sci., 60 (1977).

C. Smithies, Foster+Freeman, personel communication, Worcestershire, 1999.

J.S. Harris, Dating a questioned documents: A case Study. IASF meeting, 1998:233.

D. Ellen, The scientific examination of documents: methods and technigues. Second Ed. Taylor and Francis Ltd. London. 1997:78,94.

O.Hilton, Scientific examination of questioned documents, revised ed., Boca raton: CRC Pres (1993).

VN. Aginsky, Ink dating-state of art: 233.

GM. LaPorte, The identification of 2-phenoxyethanol in ballpoint inks using gas chromatography/mass spectrometry-relevance to ink dating, J Forensic Scinences 4 (2003).